

Womhaj Bóh!

Czykło 27.

8. julija.

Łětnik 10.

1900.

Šerbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju šo kóždu šobotu w Šmolerjez knihiczišcežetni w Budyschinje a šu tam dostacž ša šchtwórtlětnu pšchedplatu 40 np.

4. njedzela po šwi. Trojizy.

Romškich 8, 18.

„Ja mam ša to, šo nětczišeho czaša czerpjenja hódne nejšu teje pšichodneje krašnosće, kotraž šo nad nami šjewicž budže.“

Žane czerpjenje, kajkež mamy tu w nětczišim czašu pšchětracž, njemóže naš dlěje wobcěžowacž, hacž šmy tudy živi. Našhe czašne žiwjenje pač je šo nam bórsny pominyło. Njeje nam tu, kaž bychmy š wětrom a š mróczelemi czašnyli, abo kaž bychmy šo š kóždu po morju wješli, abo kaž bychmy š ptacžkom lecžili abo se šhipu, kotraž je šo š próka wutšělila?

Dokelž pač ma tu kóždžicžki cžlowjeł šwój wěšty czaš, kač dolho dyrbi byčž na šemi žiwny, — wot špocžatka do kónza — duž dyrbimy šo tež tónle krótki czaš, w kotrymž šmy tu živi, ščerplimi a po duchu cžišchi wopočasacž, a na to cžatacž, kajki šmėje pola naš žiwjenje wutšód. Našhe czerpjenje wšcho je krótko, duž šo da lóhžy šnjescž. Šdyž móžesh šebi brémjo, kajkež dyrbišch uěhdže donjescž, kaž š jenyw wotmachom wot šo cžišnyčž, budžesh šebi jo wěšče lóžicho njescž móž.

Šhto je „czaš“ porujo „wěčnosći“? — Kaž do cžišta ničžo. Kunje tač tež nejšbu nětczišeho czaša czerpjenja ničžo porujo tej krašnosći, kajkuž budžemy junu šami na šebi widžecž. Pomnyšl šebi jeno šhwilku, kajke wješele, kajku šbóžnosć je Bóh tym šwójim wšchem

pšchihotował. Porujo wšchemu temu nětczišeho czaša czerpjenja wšchitke do hromady ničžo nejšbu, hacž šchtož kapka wody porujo morju, abo šchtož mala šchtricžka porujo šklónzu.

Šžeho dla šo jenož tač wjele ludži šchizža tač jara boji? Teho dla šo jeho boja, dokelž je nam wšcha pšichodna krašnosć hišchče potajena. To wšchač dyrbimy wšchitžy prajicž: My šchescžijenjo šmy w šesufowym kraleštwje huadny hižo jowle na šemi wšcho krašni a šbóžni ludžo. My tu š wocžomaj widžimy a móžemy šami š wutrobu woptacž, kajki je Bóh š nami pšchecželny; wšchalo ma tež wot naš kóždy šchryšufowe šnamjo šam na šebi, — ale wšcho to je wšchač tola hišchče pšchezo něšchto nježyke a njedokónjane. Wšcho dokónjane mamy šami ša šo hačle w njebješach docžatacž.

Móhł jowle na šemi šchto wot naš š wocžomaj widžecž, kajka krašna budže tamna pšichodna krašnosć, wón by wěšče wšchón ščerplimy šwój šchizž na šo wšal a šebi jón dale nješl. A tajžy bychu wšchitžy drušy tež byli. Ša horschčž pjenjes abo ša nětajki kuš cžescže, kajkuž jowle pšched šobu widži, móže na šemi někotryžkuliz cžlowjeł wjele, wjele cžinicž a czerpicž. Njebješka krašnosć šo nam dotal hišchče njeje šjewila; š wěru tu pola cžlowjekow tež hušto hubjenje doščž šteji. Wšche wšchě te mróczele, kajkež cžlowjekam šchizž hušto nacžini, njemóže pač šo tama njebješka krašnosć lóhžy pšchedrěčž a pšchecžišchčecž — se wšcheho teho to pšchindže, šo mješ cžlowjekami wjele tajkich njeje, kiž chžyli šchizž a czerpjenja šwólniwje a rad lubje na šo wšacž a je ščerplimi njescž.

Wschaf by ty sam tola tež fischefczjianski cžlowjek, duž so jenož, tač husto hacž by w žanym cžerpjenju, se wšchemi myšlemi do samych njebješ pschešadž a wopomni šebi, kajta tam na naš krašnosć cžaka. Potom budžesč mōz wšcho wjele lēpje snjesč, haj, potom budžesč mōz wšcho to i wješelom snjesč. Tehdy, hdyž budžemy pola Boha w jeho krašnosći, tehdy budže dnyrbjecž wēšče kōždžicžki sam wot so wušnacž: O, wšcheje tajšče krašnosće, kajtuž šmēm tudy wužiwacž, ja nihdy hōdny nješšym, dofelž šym šebi na semi spochi myšlil, so je moje cžerpjenje psche wšchu mēru wulke a ja mnje cžezže, a dofelž šym tule krašnosć w njebješach spochi sa nēšcho małe a šnadne džeržal.

Wšcho wješ'ly šym, hdyž pomyšlu,
Kač budže mi, hdyž poczahnu
Prjecž i tutoh' semštok' doła.
Tam šapocžnje so wješele,
Kiž nihdy kōnza nješmēje,
Tam radošč b'dže pschez' nowa.

Ja njewēm nicžo wo styšku
A šrudobu niz nješpntnu,
Hdyž na wēčnosć šej myšlu,
Šdžerž tajku myšl mi, Jesu, tu,
Hacž do njebješ nješpoczahnu.

Šamjen.

Pucžowanie po Božim pišmje

abo

tajle myšle nadendžech, Bože słowo cžitajo.

Podawa šwērnny cžitar „Šomhaj Bōh-a“.

Wopyt na horje Ararat.

(Šotracžowanie.)

Wšchi durjach noweje mošcheje je so šjawnny pišar cžapnył. Š wulkimi nawocžemi (brylu) na šhutnym, starym woblicžu a i bēłym turbanom na hłowje pošlucha smērom na to, ščtož jemu cžlowjek se wšy powjeda, so by jemu list napišal. Wōn nješpiša kaž my, ale na prawej štronje šapocžnje a na lēwej štronje šwoje rjadki škōnczi. Šjero je šebi sam i cženšče, šrjedža prošdneje šejny wurēšal. Šwoje cžornidlo (tintu) cžini i wodu židke, kotruž i malej kžicžku pschilowa. Na mošcheinym dworje žorli so cžicho woda w niwkim hatku, hdyž so wērijazy mušelman po poštajenym waschnju wumyje, prjedy hacž šwoje modlitwy špēwa. Šolo wokoło šu šhody, na dwōr wotewrijene, hdyž wšchelazy na semi šedžo i škorana (= se šwjatych knihow muhamedanow) cžitaja, hłowu hluboko na knihu šhilenu. Dale nutška wohladamy šchulerjom, kotřiž na šawtach kaž pola naš abo po žylej jštwje na semi šedžo so i cžitanjom prošuja. Šich wučer so po šdaczu nješapina. Š pošlafnjemaj nohomaj šedži wōn, so ani nješibajo na podložku šwōj cžibuf (turkowsku trubku) kurjo.

Štara mošcheja je natwarjena na štalach nad Araršom. Wona šapocžnje rospadowacž, a na dworje roščje trawa. Pišane žyhele abo šhachližy leža tu po dworje. Štražnik, poštajeny, so by šedžbowal, so so nješby na mošcheji nicžo wobščkōžžilo, je je šwulamowal, so by je pschedawal. Wšches rospadane ščženy pošhladašč do nēhduschich šchulškich štwow a modlešnjow. Šnydom pošdla mošcheje rospaduje džēn a bōle šhanški hrod. Š hrodowych pišanych wōknow pošhladašč do Araršoweje hlubiny a dale hacž Ararat.

Š mēštna rospadankow wrōcžimny so do mēšta a dōndžemy do kupjelow, hdyž so Šriwanšy pilnje kupaja. Tu wuhladašč kupjele sa mnohich a tajke sa jeneho cžlowjeka. Šupasč so tu, abo kupasč so tam, štajnje doštanješch dwē štwi sa šwoje potreby. W jenej štwi smēšča so w kamjenšnym škorče šymna a cžopla woda. Šorto, so by so w nim wukupał, tu nješwohladašč; wodu linješch šebi i bowom i kamjenšneho šorta pschi ščženje psches cžēlo. Woda paš wotbēhnje po kamjenjach na semi. Šruha štwi je sa

pschewoblešanje pschprawjena. Na požadanje mōžesč so po wu- kupanju tež po wšchēch prawidłach pschetofacž (massierowacž) dacž.

Šopōdnju pošdže džemy do mēšcžanškeje šahrody, wo kotruž paš so mēšto mało poštara. Na šawzy šedžo hladamy i nowa na hōrškeho hōbra, wot naš hižo šažo dalokoho. Ššlōnzo ježele jemu runje hiščeže pošledni poštrov džēnšniškeho dnja. Špošledni ras wohladamy jeho a pošhladamy na njeho; we wječžornej rjanosći wohladamy ju, tamnu wyšoku horu, luby nam Ararat! Šutřišchi džēn ma naš dale dowješč do Aleksandropola. Šmy so rošbudžili, so tu na dompuč podacž, so bychmy šlawne rospadanki „armenškeho Šompeja“, štareho hłowneho armenškeho mēšta Ani wohladali. Šēta 1319 bu psches šemjerženje šahubjene a i teho cžaka je mēšto šajimawe polo rospadankow.

Šoniž i Šriwana wotjēdžechny, wrōcžichu so knježa, kotřiž bēchu na Wulki Ararat cžypli, i nam; — tola niz wšchitzy. Šich ruški towaršč i Wladikawšaka nješēšche wjazny pschi nich. Špytali šu, na Wulki Ararat šalēšč. Ruški towaršč bēšche pschi wobcžeznym laženju na wulkotnu horu sam do přēdta šhwatal a hižo rano šahe nješēščaj jeho jeho towarščej wjazny wohladacž mōhłoj. Šopōdnju pošdže bēščaj škōncžnje na Araratowy wješčsk pschischłoj. Tež tu jeho nješēščaj nadesčłoj. Šak šebi myšlēščaj, so je so šažo dele wrōcžil. Šola ani w Šsardar Bulaku, ani w Šriwanje jeho nješadenžēščaj. Špominasč na štrachnu krajinu a na štrachi, kotrež tebi hroža, podasč-li so na wyšoku horu, je šnēhom poštrntu, mašč šawēšče pschicžinow došč, so mōžesč so wo jeho žiwjenje štrachowacž. Šowarščej tamneho cžlowjeka a hiščeže knješ, kotřiž bēšche jeho napōšledk na jeho pučžu na horu widžal, wrōcžichu so teho dla hnydom i Wulkemu Araratej. Wšchitzy wšchaf so wrōcžicž nješmōžachu; jenož nēšotři bēchu so na wopyt na horu, je šnēhom poštrntu, pschihotowali, a i dobrej pschicžinu mōžachmy so bojecž, so mōže i přēnim nješbožom hiščeže so druhe štowarščicž, cžypli-li telko na horu. Ššo našchi towarščojo so pošajkim wrōcžichu, so bychu i pomožu šošatow šwēdomlinwe sa Wladikawšacženjōm pytali. Škaž šmy pošdžišcho šhonili, bēšche wušpēch jich pytanja wulzy šrudny a šrudžazy: nanafachu jeho we hlubiny — cžēlo. Šo tym, kaž tam jeho cžēlo ležēšche, — dale, so bē jeho šlamana noha hiščeže cžrij wobuta, a so žaneho liščžika nješē napišal, — to by šawēšče cžinił, by-li wōn tu ležo hiščeže ras i šebi pschischł, so bychu mandželšta a džēcži hiščeže nēšcho i jeho pošlednich wōkomilow šhonile — wšcho to sa to šwēdčēšche, so bēšche jeho hižo pschi padnjenju šmjercž se šwojej šurowej šymnej ruku wobjala. Wladikawšacžanowe cžēlo donješēchu šošatōjo i Ararata do Šsardar Bulaka. Šu šwjajachu je na wjelbluda, so by jo do Aralika donješł. Š Aralika pschewješechu jo do Šriwana, do Alštasny a škōncžnje do Šifliža na šawšastich horach. Šu šu jeho pošhowali.

(Šotracžowanie.)

Lubin a Lubinka

abo

šatōženje Lubija.

(Škōncženje.)

Šeje wotmēchu so na šuzny wonka, dofelž nutška nihdže ruma nješēšche. A dofelž bē cžma, šwēcžachu šebi šolo wokoło wōhniški wot šuczwa.

Wšchi tajkej mjerwjenzy bē loško mōžno, so na šot minyčž, so ničtō nješpntny.

Š šoka šuki bē rjany haj. Ššrjedž tuteho haja pschesčērašche wulka šipa wotnohi kaž šakrywate ruzy. Šu šedžo škoržēščaj šebi naščej mlodej dušchi, kač so jimaj štyščeže, hdyž hromadžē byčž nješmōžetēj.

Lubin namōkwješche: „Džimōj mjelcžo wostajiwšchi wšcheho do žušeho kraja. Šam so namaj žana živa dušcha i žēntwje pschecžiwjawa nješby.“

Lubinka so temu je šyššami wobarasche: „Mjelcžo nana nihdy nješwotēndu, byrnjež by mi wutroba po tebi a tvoje dla šawutlika. Šnan je tola pschēzo nan, a nješch tež nješcha namaj došal žohnowanje dacž. Bych-li cžēkla, by so jemu wutroba se šrudobu rošhorila. A tež šapaleny hnēw mōhl jeho moricž. Šrjedy šnano paš by naju šaklał, a to by so cžorne horjo namaj wyšche hłowny puško. Še šyššami paš cžzu jeho prošyčž. A to prjedy nješastanu, hacž so jemu wutroba šmjehčži. Ššnadž napōšled tola dowoli, so šmēmōj šwojej byčž.“

Khwilu wodžer nascheho provinzialneho towarštwa, dotedl je psched-
kyda towarštwa, knjes hamtski hejtman, hyschče thorowaty
a k swojemu wuhojenju w dalokosci pscheywa.

— Evangeliske lutheriske towarštvo „Božeho kajscheza“, kotrež
ko ja evangelisko-lutheriskich tscheskijanow, kotsiž w rosproschenju
mjes druhowēriviimi bydla, stara, hwyeczeshche hwōj hwjedžen
we Wjasōnzh prjedu 4. julija se hwjedženim temschenjom a se
jawněj shromadžisnu, w kotrež evangelisko-lutheriski duchowny
i rosproschenja wo duchownej nusy hwōjich wožadnych powjedashche.

— Nasch lubowany kral Albert beshche sažo w poslednich
tydženjach thorowaty. Wo nowishchich powjeszczach pak je netko
itrach nimo a ko i jeho strowoscžu džen a bole polěpschuje.
Wschittkim jeho poddanam nutrna prostwa i wutrobny klinezi: Wōh
sžerž nam nascheho droheho krala hyschče dolhe leta po hwōjej
mīlōscži k sbožu nascheho luda a kraja!

— W Kadschowje smēje ko pschichodnu njedzelu zyrkwinfski
konzert, na kotrymž plawni spewarjo a hudžbnizy wustupja. Duž
je ja wschittkich i Kadschowiskeje a se hwyōdnich wožadow dobra
skladnoscž, rjanu zyrkwinfsku hudžbu hwyechč. Sapoczatk popol-
dnju w 4 hodž.

— Jako nowy hamtski hejtman ja Lubijski wokrejs je ko
pōndzeli pschipołdnju psches wokrejsneho hejtmana se Schlieben knjes
hamtski hejtman i Karlowiž sapofasal.

— Grudnje je ko wojafej seschlo, kotryž w Pirnje pola
artillerijskeho regimenta hlyži. Wōn jako rekrut sandženu nasymu
do regimenta jastupi. Netko je ko po dolhim pschepytowanju
wupofasalo, so wōn nemski poddan njeje, ale awstrijski. Duž je ko
wōn, 3/4 leta pola sakstehe wōjsta hlyžiwishi, puschezil. Tōnle cžas
ko jemu ani njepshilicži. Wōn budže najskerje w blizichim cžasu
w awstrijskim wōjstu hwōj zlyh sakōnfski cžas wuhlyžič dyrbjecz,
hacž runje jeho žana wina njetrjechi, so je ko wēž tatle zofala.

— Grudna wērnosč je, so hu Chinesejo nascheho nemskeho
pōpłanza i Kettelera w Befingu na haky stōnzowali. To je naj-
czejšche franjenje powschittkowneho ludoweho prawa, kotrež hēbi
krute wotpofuczenie žada. Zujobnifa, kotremuž je ko sakitanje
a wētōscž jako jastupjerjeje jeho luda hwjatocžnje hlybila a
kotryž ko na spravnosč tajšeho hlybjenja spušcžza, w znyim kraju,
hdyž schkita nima, stōnzowacz, je njekničōmnosč, so wjetšcha bycz
njemōže. Jeho krej hēbi krute khostanje žada. To je tež nasch
khēzor wuprajil. Cžescž nascheho luda hēbi žada, so my tōnle
njesbželanu chinefski lud powucžimy. Duž je mōžno, so ko Chinje
jawnā wōjna pschypowjedži.

500lētny narodny džen Jana Gutenberga.

Wo wschēm hwēcze spomina ko w tutych dnjach na 500 lētny
narodny džen Jana Gutenberga. W Strašburgu steji na sahrōd-
niskim torhoschczu rjanu pomnik teho sahluzbnego muža. Wōn
w ruzy bibliju džerži a delfach na pomniku steji napisimo i historije
stworjenja hwēta: „N bu hwētlo!“ Lepšehcho pohwalenja ko
knihicžišchczērstwu pschinjesč njemōže. Pshetōž nowe wunamatanje
bu noschēf nowe wotucženego duchowneho žiwjenja.

Gutenbergowe narodne leto je pjecža 1400 bylo. Wōn je
ko pjecža w Mochoczju narodzil. 1424—1438 seidže ko
w Strašburgu i netotrymi mužemi, so by schpihele džēlal a
kamjenje cžezal. Tehdom drje cžinjeshche tež prēnje pospyty se
hamowunamatanej prašu knihi cžišchczecz. Ale to bēchu hame
pospyty. Wē ko wobrašy a tharty k hracžu ko dawno hīžo
cžišchczach. Wobrašy ko na drjewome taslicžki wurējach, ko
i barbu pocžehnjechu a potom ko wotcžišchczach. Tež bibliste
wobrašy ko tajke wotcžišchczach. Šsamo rosžaknjaza schtucžka by
ko spody stajila. Tak nastā w lēcze 1420 prēnja biblija i wobra-
šami, tak mjenowana „biblia pauperum“ t. r. biblija khudych.
Wona mējesche 40 wobrašow a ko ja tunje pjeneshy wot khudych
kupowashche, hdy by hewaf zyle samoženje k temu nusne bylo, hēbi
bibliju kupicz.

Ma tu mysl, so mōhle ko na tole waschnje zyle knihe cžišchczecz,
hacž dotal hyschče nihtō pschischol njesēshche. Gutenberg by naj-
prjedy na hladke taslicžki i bukoweho drjewa plōwa wurēsal, je
i cžornikom namasal a potom na papjeru wotcžišchczal. To by
potom rjanu psalm psched nim cžišchczany stejal a wōn by jōn tak
husto wotcžišchczecz mōhl, kaž by ko jemu sedžylo. Ale hdy by
wōn zyle knihe cžišchczecz chžyl, by wōn telko taslicžkow narēšacz
dyrbjal, kaž wjele bychu knihe strownom mēle. To bēshche hōbršte

dželo. Duž pschindže wōn na tu mysl, kōždy pišmik ham ja ko
wurēšacz. Wōn k temu male schtabiki i bukoweho drjewa wsa
(teho dla nēmski: „Buchstabe“ t. r. schtabik i bukoweho drjewa) a
wōbrjedž schtabika džerku scžini, „buchstaby“ — pišmiki k plōwu
sestaja, psches džerku nitku pschecžēje a plōwo hromadže hwjasa.

Pišmiki wschaf bēchu bōrsy dodžeržane. K temu bēshche to
wulka prōza, telko pišmikow i drjewa wurēšacz, telkož bēshche ja
wulke knihe nusne. Duž cžinjeshche pišmiki i towa, kowōja a žyna.
Wōn by pišmiki i mošasa wurēsal a kowōj horje linyl. Telko by
wōn i tym prōzy nalutowal.

Mjes tym bēshche wōn Strašburg wopuschczil a ko do Mochucza
pschepdila. Dotedl ham jamōženja njemēshche, hjednoci ko
i bohatelym Janom Justom, kiž jemu pjeneshy pōččowashche, so by
mōhl cžišchczērniu salōžicz. Pōdžišcho Justowy pschichodny hyn,
Pētr Schōffer pschistupi. Wōn hēbi hyschče lepshche hotowanje
pišmikow wumyšli. Wōn do worzloweho schtemplā pišmik wudyril,
so wyshe stejesche; tōnle schtempl by do kopora abo mošasa
wudyril, so by pišmik nuts scžišchczemy byl. Tam by wōn potom
te pišmiki wulal. Tak by khētšje wjele pišmikow hotowych wulal
a to pišmiki bēchu rune a wōtre byle.

To je rjane snamjo ja Gutenberga, so hēbi wōn wot spoczattka
na to myshlesche Božemu plōwu hwōje wumēštowo hlyžowne
scžinicž. 1452 sapoczža i cžišchczōm biblije a 1455 ju dokonja.
Ale tōn cžišchczē bēshche jara drohi. 1457 woczšichčzi psalmu a 1461
jažo zylu kaczansku bibliju. Ludžo ko džiwachu, hdyž bibliju
w pschirunanju ja tunje pjeneshy dostachu. Najcžejšcho bēchu
mnishcha potrecheni. Woni bēchu hacž dotal bibliju wotpišowali a
ja drohe pjeneshy pschedawali. Woni buchū rozhorjeni a šatamachu
nowe wunamatanje jako cžertowfski khumšcht a mysl rosšchērijachu,
so Just w towarštwe i cžertom steji.

Gutenergej ko naposledku hubjenje seidže. Just jeho wo
wschōn dobytł hēba a jemu stōncžnje cžišchczērniu prjecž wja.
Wjele wschēch hēdšow ko Gutenberg sažo do Strašburga wobroczi.
Hdyž bushchaj Just a Schōffer jara bohataj, wōn hōrku nusy
cžerpjesche. Wōn bēshche wschōn sadwēlowany. Stōncžnje mōžeshche
w Mochuczju nowu cžišchczērniu salōžicz. Ale dotedl ko nowe
wumēštowo tež druhdže rosšchērijeshche, to njedozpi, cžehož bēshche ko
nadžal. Wōn wumrje 1468 khudy a potrebnny psches šrudny wot-
šud, kotryž bēshche i nim schol cžas jeho žiwjenja.

Nowe wumēštowo krocžeshche dohycžēršy psches wschōn hwēt.
Hdyž pak my cžitamy w hwōjej bibliji a cžitamy w naschim lubyh
„Pombhaj Wōh“ abo w druhich rjanых knihach, chžemy ko na teho
muža dopomnicž, kiž je psches hwōje wunamatanje a rosmyšlenje
cžlowjestwu tule wulku trajnu sahluzžbu wopofasal. Jeho wopom-
njecžo wostān w bohatelym žohnowanju!

Sudancžto.

Kotry kiž doby ja jenu jeniczku nōž lischē, kčzenje a plōdy?

[!y kuoouazj]

Dalishche dobrowolne dary ja wbohe armeniske hlyoty:

S Bukecžanskeje wožadny:

Vibichowa i Pomorz	3 hr.
Kowatł i Kowash	2 =
Wjeliz i Wajiz (knjeznja)	10 =
Kruwjazow i Rodez	2 =
Sokolina i Kachlowa	1 =
Kowatł	1 =
Wjela i Wadcz	5 =

Hromadže: 24 hr.

W mjenje wobohich hlyotow praji wutrobny džal

Gōlcž, redaktor.

„Pombhaj Wōh“ njeje jenož pola knjesow duchownych, ale tež we wschēch pschedawarňjach „Serb. Nowin“ na wsach a w Budyschinje dostacz. Na schtwōrcž lēta placži wōn 40 np., jenotliwe cžišla ko sa 4 np. pschedawaju.